

СОЦІАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОБОТИ З ОСОБАМИ ПОХИЛОГО ВІКУ

Лаврентюк Даша

Проблема старіння в даний час є абсолютно новим соціальним явищем. Для вирішення цієї проблеми необхідна соціальна підтримка та захист осіб похилого віку, однією з найважливіших форм яких є реалізація соціальної адаптації та реабілітації осіб похилого віку. Для досягнення ефективності соціальної роботи необхідно розробити та впроваджувати різні методи та технології соціальної роботи, що покращують якість життя цієї групи осіб. Відповідно до класифікації Всесвітньої організації охорони здоров'я та Геронтологічної асоціації, люди віком від 60 до 75 років належать до літнього віку, громадяни 76–90 років – до старечого віку, понад 90 років – до категорії довгожителів. Соціальна робота допомагає визначити позитивний потенціал громадян похилого віку, допомагає оцінити накопичений практичний досвід [1–5].

Основними проблемами осіб похилого віку є обмеження їхнього способу життя, втрата звичних соціальних ролей, вихід з активного життя та нестабільність стосунків, а також зниження соціального статусу в суспільстві.

Метою дослідження є обґрунтування методів та технологій соціальної роботи з особами похилого віку.

Людина похилого віку в соціальній роботі є не лише об'єктом впливу, а й активним учасником. Соціальний працівник має запобігати сприйняттю старших клієнтів як безпорадних. Один підхід враховує лише ступінь слабкості, а другий – індивідуальні особливості кожної людини, ставлячи їх в центр уваги при соціальній підтримці. Відповідно до вимог (табл. 1) застосування технологій соціальної роботи з людьми похилого віку, необхідно дотримуватися таких методів із людьми похилого віку:

1. *Метод соціально-психологічної підготовки* спрямований на підвищення емоційної стабільності осіб похилого віку шляхом створення спеціальної освітньої

та експериментальної ситуації, яка допомагає людям у старості, та групові психологічні події, що розгортаються в процесі спілкування, а також того, як кожен із учасників впливає на інших, і яка роль та зміст спільної діяльності.

2. *Метод розмови з літньою людиною* побудований на основі принципів доброї волі, простоти та природності. Індивідуальна розмова з літньою людиною має на меті допомогти людині подолати переживання, знайти вихід із поточної важкої життєвої ситуації.

Таблиця 1

Основні вимоги соціальної роботи з людьми похилого віку

№п/п	Характеристика
I	Ідентифікація та усунення причин, що породжують проблеми осіб похилого віку
II	Практична допомога у реалізації прав та законних інтересів літніх громадян, забезпечення можливості самовираження та запобігання їхньому вилученню з активного життя
III	Дотримання рівності всіх осіб похилого віку в отриманні соціальної допомоги та послуг
IV	Ідентифікація індивідуальних потреб літніх осіб у наданні соціальної допомоги та утриманні
V	Використання нових технологій соціальної роботи, спрямованих на задоволення потреб цієї категорії осіб.

Основними формами соціальної роботи з людьми похилого віку є: соціально-психологічна допомога для зміцнення впевненості та позитивного світогляду; освіта для соціалізації, зокрема через віртуальне спілкування; соціокультурна реабілітація для відновлення втрачених навичок; фізична та рекреаційна підтримка для покращення здоров'я й соціальних функцій.

З метою вивчення соціально-психологічних особливостей осіб похилого віку було організовано експериментальне дослідження на рівні громади. У діагностиці взяли участь 25 осіб віком від 60 до 70 років. Зібрані дані дозволили окреслити психологічні особливості респондентів та виявити основні чинники, що впливають

на якість їхнього життя (рис. 1).

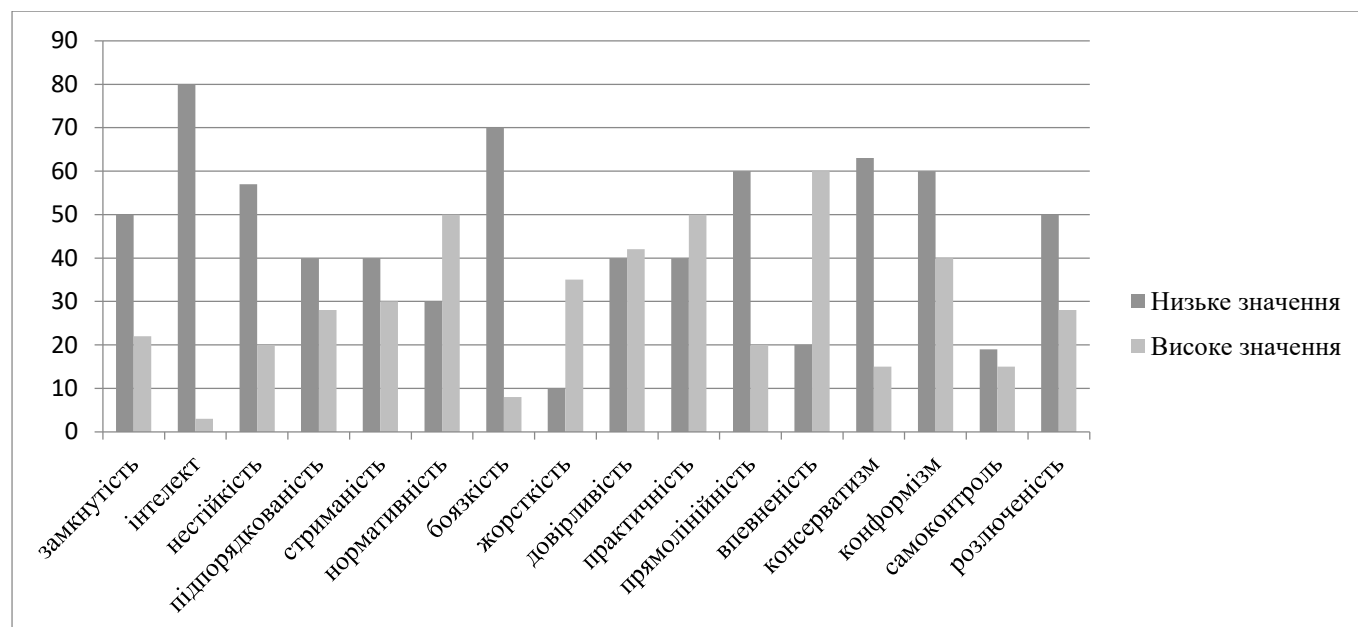

Рис. 1. Результати дослідження за методикою Р. Кеттелла

Результати опитування за методикою Р. Кеттелла (рис. 1) свідчать про загальний психоемоційний дискомфорт осіб похилого віку, частково зумовлений матеріальним становищем. Лише 2,7 % респондентів повністю задоволені життям, а 16,9 % відчувають незадоволення. Висока тривожність та соціальна ізоляція впливають на психологічне благополуччя: 42,1 % періодично відчувають самотність, найбільше – розлучені та вдови. Соціальні зв'язки, зокрема спілкування з сусідами та участь у вихованні онуків, допомагають зберігати позитивний психологічний стан. Оцінка соціальних послуг показала високий рівень задоволеності (99 %), а основні потреби стосуються медичної та побутової допомоги. Найбільшою проблемою є погіршення здоров'я (49 %), а також соціально-психологічні та побутові труднощі. Дослідження особистісних характеристик виявило високий рівень тривожності (60 %), емоційної нестабільності (56 %) і соціальної залежності, але водночас у частини осіб зберігаються позитивні риси, такі як емпатія, творчість та відповідальність. Це підтверджує необхідність вдосконалення медичних і соціально-психологічних

послуг для забезпечення належного рівня життя.

Дослідження виявило високий рівень тривожності серед осіб похилого віку: 68 % мають особистісну тривожність, а 60 % – ситуативну, що супроводжується емоційною нестабільністю, консерватизмом і залежністю від думки оточення. Висновки підтверджують необхідність психологічної підтримки для зниження тривожності, розвитку саморегуляції та впевненості.

Таким чином, сучасні методи соціальної роботи з людьми похилого віку спрямовані на їх адаптацію до змін, розвиток нових навичок та переосмислення своєї ролі в суспільстві. Ефективна соціальна підтримка допомагає виявити їхній потенціал, використати накопичений досвід та вдосконалити соціальну політику для покращення якості життя старшого покоління.

Методи та технології соціальної роботи з особами похилого віку спрямовані на їхню адаптацію, покращення якості життя та збереження соціальної активності. Сучасні підходи включають психологічну підтримку, освітні програми, соціалізацію через комунікацію, реабілітацію та фізичну активність. Ефективна організація соціальної роботи допомагає зменшити рівень тривожності, сприяє розвитку самостійності та інтеграції у суспільство, забезпечуючи гідне життя осіб похилого віку.

Список використаних джерел

1. Багній М. С., Коваль. О. Я. Огляд міжнародного досвіду. Захист прав осіб поважного віку : успішні історії : збірка. Громадська організація «Суспільство і право». Львів, 2019. С. 5–12.
2. До 2030 року населення Землі збільшиться ще на мільярд осіб.
3. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
4. Голова Н. І. Соціальні моделі обслуговування геронтологічної групи населення в Україні. Social Work and Education. 2020. № 2. С. 170-177.
5. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.